

Presentació estudi *Convergència amb els frugals i dèficit fiscal*

Catalunya podria convergir amb els països europeus capdavanters, si s'invertís més i millor en capital humà i tecnològic, amb un bon marc institucional i reduint el dèficit fiscal

- **La reducció o supressió del dèficit fiscal contribuiria a convergir amb els països europeus capdavanters si els recursos es destinen a inversió productiva.**
- **El factor més determinant per convergir amb els països més avançats és una millora de l'eficiència amb la que es combinen els recursos productius disponibles, principalment treball i capital, i la intensitat de la inversió en capital humà i tecnològic.**

Barcelona, 28 de gener de 2021.- La reducció o supressió del dèficit fiscal elevaria el nivell de benestar a Catalunya per la via del consum (públic i privat), però només contribuiria a elevar permanentment la **taxa de creixement** del PIB i del consum per càpita en la mesura que els majors recursos disponibles es dediquin a inversió que impulsi un nou model econòmic basat en l'economia del coneixement.

Aquesta és una de les principals conclusions del monogràfic elaborat pel Gabinet d'Estudis Econòmics de la Cambra *Convergència amb els frugals i dèficit fiscal*. L'objectiu d'aquest estudi és respondre a les preguntes:

- a) Quines són les **condicions** que permetrien a l'economia catalana **convergir en PIB per càpita i en benestar** (aproximat pel consum per càpita) amb els anomenats **països "frugals"** (representats en aquest estudi per Àustria i Dinamarca)?
- b) Quin impacte tindria una reducció/supressió del **dèficit fiscal** de Catalunya amb l'Estat en la trajectòria de convergència amb els "frugals"?

L'estudi apunta que **tenir més recursos facilitaria la convergència, però no és condició suficient**, el que es podria extrapolar amb l'impacte que es podria aconseguir gràcies als fons europeus.

En aquest sentit, **cal invertir més però sobretot cal invertir millor**. Cal configurar un **marc institucional de qualitat** que afavoreixi les **inversions productives a llarg termini en capital humà i tecnològic**, juntament amb un marc legal que garanteixi la **cohesió social**; unes **administracions públiques** àgils, eficients i transparents, i un **elevat nivell de consens públic-privat** sobre els objectius de país a llarg termini.

El PIB per càpita els últims vint anys...

En primer lloc, l'estudi posa de manifest el fet que **al llarg dels últims vint anys (2000-2019)** el PIB per càpita de l'economia catalana (mesurat en euros constants de 2015 i paritat de poder adquisitiu, PPA) ha crescut un 14,2%, un ritme inferior als registrats per Àustria (AUS=20,6%), Dinamarca (DIN=16,6%) i la resta de l'Estat sense Catalunya (ESC=17,8%). Per tant, al llarg d'aquest període

llarg **Catalunya ha tendit a divergir dels dos països capdavanters** que es prenen com a referència i també de la resta de l'Estat.

...i els propers vint

Suposant que durant els propers vint anys (fins a 2040) el PIB per càpita dels països "frugals" de referència creixés en termes reals al ritme (mitjà anual) previst per l'OCDE (AUS=1,1%, DIN=1,3%), **el PIB per càpita de l'economia catalana hauria de créixer a l'entorn d'un 1,9% mitjà anual per convergir amb aquests països al final del període (2040).**

Darrera del PIB per càpita: el diferencial de productivitat...

El PIB per càpita és el resultat de la productivitat del treball, d'altres factors relacionats amb el mercat de treball (taxes d'atur i d'activitat) i de la demografia (percentatge d'actius sobre la població total). De fet, al llarg del període 2000-2019 la productivitat del treball a l'economia catalana ha crescut un 0,8% mitjà anual, igualant Dinamarca i superant la resta de l'Estat (0,6%) i Àustria (0,5%). Per tant, la divergència al llarg d'aquest període ve explicada pel comportament del mercat laboral i l'evolució demogràfica diferencial amb aquests països. Tot i així, **el 2019 l'economia catalana era un 14,4% menys productiva que l'austríaca i un 13,7% menys productiva que la danesa**, superant per altra banda la productivitat de la resta de l'Estat en un 6,9%.

...i el diferencial de benestar

Des del punt de vista del benestar, aproximat pel consum (privat i públic) per càpita, el diferencial i la divergència amb els "frugals" és encara més significativa. Al llarg del període **2000-2019 la suma del consum públic (principalment sanitat, educació i serveis socials) i consum privat per persona a Catalunya ha augmentat només un 1,7%**. A Àustria l'augment ha estat del 5,8%, a Dinamarca del 21,1% i a la resta de l'Estat del 8,6%. L'estudi no analitza els possibles factors darrera d'aquest comportament diferencial, però es pot deduir que un creixement més ràpid del PIB per persona en comparació amb el consum per persona implica necessàriament un creixement de la inversió per persona i/o del saldo exterior (positiu) per persona superior al del PIB per càpita. (El saldo exterior inclou els saldos amb l'estranger i amb la resta de l'Estat, que inclou el saldo fiscal)

Convergència a curt termini per la via del consum

A continuació, **l'estudi analitza les condicions de convergència amb els frugals en dos tipus d'escenari**. El **primer escenari** s'ocupa de la **convergència a curt termini en termes de consum potencial**, fent abstracció dels factors que possibiliten el creixement a llarg termini, que s'analitzen en el segon escenari. Se suposa, en primer lloc, que el consum per càpita continua creixent a tots els països a la mateixa taxa observada al llarg dels últims vint anys.

En segon lloc, se suposa que **el 2025 s'elimina totalment el dèficit fiscal català amb l'Estat (un 8% del PIB**, calculat amb la metodologia del flux monetari i neutralitzat sota la hipòtesi d'equilibri pressupostari a llarg termini). També se suposa que aquesta eliminació del dèficit no comporta cap altra efecte, excepte la major disponibilitat de recursos per a Catalunya. Per últim, se suposa que aquests recursos van enterament a finançar una major despesa pública i privada en serveis socials i consum.

La primera conseqüència que es desprèn d'aquestes hipòtesis és un **augment del nivell de consum per càpita dels catalans de l'11,7% en un sol any**, i un descens del consum per càpita a la resta de l'Estat del 2,5%. Catalunya s'aproparia puntualment als nivells de consum per càpita dels "frugals" i s'allunyaria significativament de la resta de l'Estat. No obstant, al dedicar tots els

recursos a consum **la taxa de creixement potencial o a llarg termini no varia** i en anys successius es mantindria la tendència a la divergència amb els “frugals”. De fet, el 2040 el consum per càpita a l'economia catalana se situaria més d'un 10% per sota dels nivells d'Àustria i Dinamarca –però un 20% per sobre de la resta de l'Estat.

Convergència a llarg termini per la via de la inversió

En el **segon escenari** es relaxen les condicions anteriors i es té en compte la possibilitat de **dedicar més recursos a inversió productiva**. Se suposa, en primer lloc, que el PIB per càpita dels “frugals” (i de la resta de l'Estat) creix entre 2020 i 2040 a les taxes mitjanes anuals previstes per l'OCDE al llarg d'aquest període (entre l'1,1% i l'1,3%). En segon lloc, se suposa que la productivitat del treball, l'estoc de capital per habitant i el que s'anomena la **Productivitat Total dels Factors (PTF)** a Catalunya creixen compassadament a la mateixa taxa mitjana anual requerida per la convergència a llarg termini (l'1,9%).

Per sostenir aquestes xifres seria necessari, en primer lloc, que **la taxa d'inversió de l'economia catalana augmentés en gairebé 3,5 punts percentuals de PIB** (hauria de situar-se en un 22,3% del PIB, per sobre el 18,7% registrat el 2019, i per tant en nivells similars als d'Àustria, 24,3%, i Dinamarca, 22,2%). Aquest augment de la inversió es tradueix en **uns 10.000 milions d'euros calculats amb dades del 2019**. En altres paraules, si es suprimís el dèficit fiscal caldria dedicar almenys la meitat dels recursos addicionals disponibles a inversió.

Convergència sostinguda i sostenible a llarg termini: una qüestió d'eficiència

Tot i així, augmentar la taxa d'inversió de manera permanent és **condició necessària, però no suficient**, per assolir l'objectiu de convergència. La condició necessària –i sota determinades condicions també suficient– és **assolir un creixement de la Productivitat Total dels Factors (PTF) de l'1,9% al llarg del període de convergència**. La PTF és un indicador agregat de l'eficiència del sistema productiu en el seu conjunt. És a dir, la PTF resumeix amb un únic valor tot el conjunt de variables que influeixen en el rendiment econòmic d'un país i que no depenen de sumar més hores de treball o d'avocar més unitats de capital amb la tecnologia disponible. La PTF depèn de la qualitat del treball i del capital i de la qualitat –o l'eficiència– amb la que es combinen en els processos productius, i que en última instància depèn de la qualitat del sistema institucional de cada país –en la mesura que condiciona els incentius que guien les decisions de consum, estalvi i inversió dels agents econòmics.

Durant els últims vint anys, **la PTF ha augmentat a un ritme mitjà anual del 0,2% a Catalunya**, pràcticament a la mateixa taxa observada a l'economia espanyola en el seu conjunt, i **a la cua dels països més desenvolupats**. Això vol dir que l'augment observat de la productivitat del treball de l'economia catalana s'ha degut sobretot a una major capitalització de l'economia –no a una transformació en profunditat del model productiu.

De fet, els països desenvolupats mostren creixements de la PTF relativament modestos al llarg del període (Alemanya=0,5% o Estats Units=0,7%), inferiors a l'1%. Només les economies europees menys desenvolupades (amb l'excepció especial d'Irlanda) registren augments de la PTF superiors a l'1%. Això és degut principalment al fet que aquests països partien de nivells molt inferiors d'eficiència productiva, i tenien més marge per millorar aprofitant la integració en el marc de la Unió Europea, acompanyada d'una profunda transformació de la seva estructura productiva –amb pèrdua de pes del sector primari en benefici de l'industrial.

Convergència a llarg termini per la via de la inversió en capital humà i tecnològic

El creixement de la PTF és, essencialment, el resultat de la inversió en capital humà i tecnològic en un context de transformació de l'estructura productiva. **No és suficient amb disposar de més recursos: cal invertir-los eficientment.** I la clau que impulsa una economia a invertir millor els seus recursos és la qualitat del sistema d'incentius que guia les decisions dels agents econòmics. En altres paraules: **la qualitat del seu sistema institucional.**

Com mostren els tres quadres inserits a continuació, hi ha **una enorme distància que separa l'economia catalana dels "frugals" en tres aspectes concrets: la despesa total en R+D, la despesa en educació i la despesa en inversió pública total** –les tres variables expressades com a percentatge del PIB. Elevar el creixement de la PTF del 0,2% actual a l'1,9% necessari per convergir amb els "frugals" implica replicar el seu esforç relatiu en la inversió en capital humà i tecnològic –a més del capital físic productiu. De fet, **els "frugals" no ho són gens (de frugals) a l'hora de gastar en aquelles partides que fan una economia més eficient –i, també, a la llarga, més sostenible i més equitativa.**

Despesa total en R+D (IT).

Euros corrents / Hab. % PIB. Catalunya = 100. 2017

IT 2017	CAT	AUS	DIN	ESC
€ / Hab.	439,7	1.283,6	1.546,5	276,0
% PIB	1,4	3,0	3,1	1,2
CAT = 100	100,0	292,0	351,7	62,8

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i AMECO (Comissió Europea) i OCDE

Despesa total en educació (IH).

Euros corrents / Hab. % PIB. Catalunya = 100. 2017

IH 2017	CAT	AUS	DIN	ESC
€ / Hab.	1.133,8	2.210,5	3.716,6	994,8
% PIB	3,6	5,3	7,3	4,2
CAT = 100	100,0	195,0	327,8	87,7

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat

Inversió pública total (IG).

Euros corrents / Habitant. % PIB. Catalunya = 100. 2017

IG 2017	CAT	AUS	DIN	ESC
€ / Hab.	466,7	1.305,1	1.727,7	504,2
% PIB	1,5	3,1	3,4	2,1
CAT = 100	100,0	279,6	370,1	108,0

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i AMECO (Comissió Europea) i OCDE